

Ur *Fjärde Internationalen* 2-1986

**Ernest Mandel**

## **Kapprustningen och den europeiska freds rörelsens problem**

**Följande teser är en sammanfattning av resonemang och taktiska förslag som har utvecklats i längre artiklar, framför allt "The Threat of Nuclear War and the Struggle for Socialism", *New Left Review*, nummer 141 (september-oktober 1983).**

### **1.**

Krig är ett inneboende fenomen under kapitalismen, speciellt under den imperialistiska epoken. Skälen till detta är den imperialistiska expansionen (kolonialism och nykolonialism), den interimperialistiska konkurrensen och kontrarevolutionära interventioner som svar på revolutionära uppsving. Säker och varaktig fred kan egentligen aldrig uppnås förrän kapitalismen är störtad. Men vissa speciella kapitalistiska krigsföretag kan förhindras, fördröjas eller hejdas genom beslutsamt genomförda massmobiliseringar. Förhållandet mellan kampen för definitiv fred och kampen för vissa bestämda mål för antikrigsrörelsen kan jämföras med förhållandet mellan kampen för socialismen och kamp för radikala reformer.

Sedan 1979 har imperialismens rustningar inträtt i en ny fas av den ständiga kapprustning som pågått sedan 1930-talet. Denna fas ska uppfylla tre syften:

- a) Sätta stopp för uppsvinget för revolutionära rörelser med nationell frigörelse som mål, som uppenbart följer den permanenta revolutionens dynamik och som främjas av imperialismens nederlag i Indokina (den iranska revolutionen, störtandet av Somoza, revolutionen i Centralamerika, den palestinska revolutionen, revolutionära rörelser i Centralafrika m m).
- b) Erbjudna en ersättningsmarknad i form av vapenproduktion under en långvarig ekonomisk nedgångsperiod.
- c) Utöva ekonomiska och politiska påtryckningar på den sovjetiska byråkratin och byråkratierna i övriga arbetarstater.

### **2.**

Arbetarklassen måste kunna försvara sig och kan därför inte frivilligt överge vapnen och möjligheterna till väpnad kamp. Historien har visat att alla härskande klasser inklusive kapitalistklassen alltid tagit till våld för att försvara sina materiella privilegier och klassprivilegier, och för att försöka återerövra dem när de har gått förlorade. All radikalpacifism som vill lära arbetarna att under inga omständigheter använda vapen, avvärjar objektivt sett arbetarklassen inför det kontrarevolutionära våldet och bidrar därmed till att utvidga det våld som verkligen kommer till användning. Men proletariatet betraktar våldet som ett nödvändigt ont, inte som ett positivt medel till handling med "renande" eller "frälsande" innebörd för de förtryckta. De förtryckta kommer att vinna självrespekt genom massornas självorganisering, genom sin egen massaktivitet och genom sina verkliga framgångar och erövringar.

Den väpnade kampen kan också komma att visa sig oundviklig, och inte bara i självförsvar, när massorna konfronteras med diktatoriska regimer som hejdar alla försök till massaktioner med blodig terror.

### **3.**

I och med Oktoberrevolutionens seger och upprättandet av den första arbetarstaten uppstår frågan om ett väpnat självförsvar av denna stat gentemot kapitalismens försök att återupprätta

den gamla ordningen, och därigenom också nödvändigheten av organiserade väpnade styrkor i dessa arbetarstater, oberoende av om de byråkratiserade regeringarna i dessa stater kan tänkas agera reaktionärt på diplomatisk nivå och i den internationella klasskampen. Fjärde Internationalen förespråkar försvar av arbetarstaterna med den revolutionära klasskampens metoder som är förenliga med världsproletariatets intressen. Det innebär att FI förkastar alla försök att underordna arbetarnas intressen och deras kamp under så kallade militära och diplomatiska intressen som det "socialistiska lägret" anser viktiga, oberoende av vilket land det rör sig om. På samma sätt fördömer FI spridningen av rasistiska, chauvinistiska, nationalistiska, antisemitiska och militaristiska idéer, liksom alla andra arbetarfientliga och reaktionära idéer som sprids under förevändning att "konsolidera" och "stärka" arbetarstaternas väpnade styrkor. Sådana metoder står inte endast i motsättning till världsproletariatets intressen. De undergräver också arbetarstaternas försvar.

Ett framgångsrikt försvar från arbetarstaternas sida gentemot en imperialistisk aggression hän- ger till stor del på vilken grad av politisk och social sammanhållning som finns inom staterna, och på vilken förmåga massorna i de imperialistiska länderna har att göra aktivt motstånd mot en sådan aggression, eller t o m förhindra den. Den sovjetiska byråkratins och andra härskande byråkratiers reaktionära politiska praktik, det förtryck de utövar mot arbetarnas och böndernas rättigheter och frihet inom sina egna länder, deras försvar av privilegier och social o- jämlikhet, även för officerskastan, deras ideologiska cynism och moraliska korruption: allt detta försvagar allvarligt arbetarstaternas försvar, oberoende av de väldiga militärutgifterna. Marxismen förkastar definitivt teorin att försvarsförmågans nivå i en samhällsbildning – och det gäller också övergångssamhället mellan kapitalism och socialism – enbart, eller ens i grunden, skulle vara en fråga om "teknik", och vara avhängig av beväpningens storlek eller tekniska förfining. Även om militär teknologi och vetenskap spelar en roll i sammanhanget är nyckelfaktorn alltid politisk och social. Det är den faktorn som bl a förklarar den skiftande händelseutvecklingen i nazi-imperialismens kris mot Sovjetunionen, Hitlers första segrar och slutliga nederlag.

#### 4.

Proletariatets militära politik bestäms av klasskriterier och är avhängig av proletariatets klassintressen. Det handlar om att försvara dessa intressen i den aktuella klasskampen (strejk- vakter, självförsvarsmilis mot fascistiska ligor) och i kampen för erövrande av statsmakten (proletariatets allmänna beväpning, strävan att vinna soldaterna i den borgerliga armén till proletariatets sak, strävan att förlama och bryta ner denna armé.) De specifika taktiska problemen, t ex vilken attityd man ska inta till värnplikten eller till bourgeoisins försök att ersätta värnpliktsarmén med en yrkesarmé, måste underordnas det allmänna kriteriet. Därför finns det ingen motsättning mellan omedelbara krav eller övergångskrav som bygger på detta kriterium, och principiella ståndpunkter, t ex att under alla omständigheter vägra att rösta för militära krediter åt den borgerliga armén eller att förespråka militär defaultism gentemot den imperialistiska armén i alla imperialistiska krig.

Proletariatets militära politik är i grunden internationalistisk. Den vill alltid och allestädes främja arbetarnas och alla utsugnas och förtrycktas internationella förbund. Och här räcker det inte med militär defaultism gentemot den imperialistiska armén. Det är också absolut nödvän- digt att inse att de koloniala, halvkoloniala och beroende nationernas befrielsekrig mot impe- rialismen är rättfärdiga krig. Principen "huvudfienden är den egna borgarklassen" tillämpas på ett annat sätt i sådana krig än i krig mellan imperialistmakter.

## 5.

Kärnvapnets tillkomst i slutet av Andra världskriget förändrade i grunden den objektiva situation som proletariatet befinner sig i internationellt sätt. Därför måste också proletariatets militära politik förändras lika radikalt.

Till skillnad från andra vapen hotar kärnvapnen och andra jämförbara vapen (kemiska, biologiska) de elementära materiella förutsättningarna för uppbygget av socialismen, och t o m det mänskliga släktets överlevnad.<sup>1</sup> *Proletariatet, eller arbetarstaten, kan alltså inte använda dem som försvarsmedel, och inte heller som medel att utvidga revolutionen.* Man "försvarar" sig inte genom att begå självmord. Man "utvidgar" inte den proletära revolutionen genom att utplåna proletariatet.

Proletariatet måste motsätta sig allt bruk av kärnvapen och jämförbara vapen, och alltså även tillverkning och lagring, på grund av de materialistiska principskäl som vi har beskrivit. Proletariatet måste kräva att dessa vapen avskaffas helt och hållet. Proletariatet måste göra klart att när man kommer till makten internationellt kommer tillverkningen att förbjudas, kontrollåtgärder att vidtas och även, om så behövs, tvångsåtgärder för att en gång för alla förbjuda kärnvapen i alla länder utan undantag. All annan hänsyn måste vika inför nödvändigheten att avskaffa och förbjuda tillverkning av självmordsvapen för hela mänskligheten, och detta gäller även försvaret av den "nationella suveräniteten", vilken nation det än är frågan om.

Att förhindra ett kärnvapenkrig i världsskala blir på samma sätt ett centralt strategiskt världsomfattande mål för revolutionär politik som går före den internationella socialistiska revolutionens seger.

## 6.

Kapitalismen, som bygger på privategendom och konkurrens (även konkurrens mellan nationer och stater), är oförmögen att upphöra med produktion och lagring av kärnvapen, liksom den på ett allmänt plan är oförmögen att undvika kapprustning, militarism och krig. Den som hyser motsatt uppfattning låter sig luras av illusioner som ständigt vederläggs av erfarenheten. Imperialismen har redan två gånger använt kärnvapen, i Hiroshima och Nagasaki. Från många källor har det kommit uppgifter om att man planerade att göra samma sak mot revolutionerna i Kina, Korea och Vietnam.<sup>2</sup>

Det var sådana omständigheter som tvingade Sovjetunionen att tillverka och lagra kärnvapen för att hindra imperialismen att använda dem genom att hota med vedergällning. Det var fråga om ett sätt att förhindra ett kärnvapenkrig i världsskala, inte om ett sätt att "vinna" det.

De sovjetiska kärnvapnets legitimitet begränsar sig helt till deras avskräckande funktion. För Sovjetunionen är det inte fråga om försvarsvapen. De är vapen som ska avskräcka från kärnvapenkrig. Det skulle naturligtvis vara avskyvärt om en arbetarstat resonerade så: "Om fienden dödar 90 procent av "mitt" proletariat, "försvarar" jag mig genom att döda -90 procent av proletariatet som bor på "fientligt territorium" (utan att ens bry sig om de långsiktiga följderna av sådana massakrer).

Däremot är det legitimt att säga:

<sup>1</sup> Den senaste av de analyser som betonar riskerna för civilisationens utrotning (utrotningen av det mänskliga livet på jorden) till följd av ett världsomfattande kärnvapenkrig behandlar de klimatförändringar som ett sådant krig skulle ge upphov till. Se *The Cold War and the Dark – The World after Nuclear War* av Paul R Erlich, Carl Sagan, Donald Kennedy och W O Roberts (Norton, New York, 1984). Man bedömer i allmänhet att det nuvarande lagret av kärnvapen har en förstörelseförmåga som räcker för att tillintetgöra allt liv på jorden 20 gånger om.

<sup>2</sup> Se Donald MacKenzie's artikel *War fighting – strategies*, i *New Left Review* nr 148, november-december 1984, som behandlar sambandet i den amerikanska militärens projekt, mellan frestelserna att använda kärnvapnen mot pågående revolutioner och planerna att använda dem mot Sovjetunionen.

”Vi, arbetarstaten, kommer aldrig att använda de kärnvapen vi har mot civilbefolkning, städer osv. Men om ni, imperialistiska banditer, begår den förbrytelsen att använda kärnvapen, finns inga garantier att vi inte använder våra kärnvapen mot era militäranläggningar långt från städerna, mot era atomsilos, mot er flotta, era avskjutna raketer, era flygplan, .u-båtar, kommunikationscentra etc.”<sup>3</sup>

*Det är denna ovisshet som ligger bakom avskräckning med hjälp av kärnvapen.* Den kan inte betraktas såsom stridande mot de materialistiska skälen att motsätta sig ett världsomfattande kärnvapenkrig, annat än om man anser att bruk av kärnvapen är liktydigt med en kärnvapenkatastrof, d v s om man anser att det är ett axiom att allt bruk eller hot om bruk av kärnvapen *automatiskt och ödesbundet leder till ett totalt kärnvapenkrig.* Men det finns inga bevis för en sådan ödesbundenhet.

Tvärtom är det mycket troligt att om Sovjet inte hade skaffat kärnvapen skulle imperialismen redan ha använt en del av sin kärnvapenarsenal mot olika pågående revolutioner, och att man skulle fortsätta med detta i framtiden.

Det skulle inte bli frågan om det totala kärnvapenkriget, men det skulle röra sig om tiotals miljoner döda, kanske fler. I den mån sovjetiskt hot om vedergällning med kärnvapen har minskat denna risk under en hel period, har det spelat en positiv roll för världsläget och gör det fortfarande, även om detta inte räcker för att slutgiltigt eliminera risken för en kärnvapenkatastrof.

## 7.

Det faktum att det objektivt sett är nödvändigt för Sovjet att ha kärnvapen i avskräckningssyfte långt ifrån alla problem som följer av kärnvapenrustning under en 'byråkratisk diktatur, och nödvändigheten av att försvara Sovjetunionen besvarar inte heller alla frågor som hänger samman med en växande försvarsmakt i ett land som styrs av ett byråkratiskt kast (se också kapitlet som behandlar denna fråga i Trotskijs *Den förrådade revolutionen*). Det råder inget tvivel om att den sovjetiska byråkratin, vägled av sina egna snäva och egoistiska kastintressen, har dragit fördel av sovjetsamhällets teknologiska och vetenskapliga framsteg som har möjliggjort tillverkning och lagring av kärnvapen i avskräckningssyfte, för att uppnå följande mål:

- befästa sin dominans över övriga arbetarstater
- terrorisera det egna folket och befolkningen i övriga arbetarstater (t ex genom att direkt hota Folkrepubliken Kina med kärnvapenangrepp i slutet av 60-talet och början av 70-talet)
- rättfärdiga kriminella försummelser när det gäller säkerhetsåtgärder för de anställda i företag som sysslar med kärnkraft och för den omgivande befolkningen, och lika kriminella försummelser vad gäller ekologin
- fortsätta att utveckla de sovjetiska kärnvapnens förstörelseförmåga till vanvettiga höjder för att komma ”i nivå” med imperialismens beväpning. Detta kan inte öka den avskräckande effekten inför ett imperialistiskt angrepp, men är däremot till hjälp för imperialismen eftersom det undergräver framväxten av en permanent massrörelse mot krig i Västerlandet och Japan. Byråkratin drivs att stödja sig enbart på upprustning – och kärnvapenkapprustning – för att svara på det imperialistiska aggressionshotet, av rädsla för den socialistiska revolutionen i Västerlandet och en växande skräck inför självständiga massmobiliseringar och massaktioner i de imperialistiska länderna. Byråkratins medfödda nationalism bidrar

---

<sup>3</sup> Det är självklart att det inom ramarna för en sådan avskräckningspolitik räcker med ett begränsat antal – huvudsakligen undervattensmissiler. Att sträva efter att uppnå lika styrka är absurt. Däremot bör de teknologiska ansträngningarna för att förhindra motståndarens förmåga att ge Sovjet ett första avgörande slag ("first strike capability") fullföljas, med allt det experimenterande det tyvärr innebär.

också till ett ökande beroende av militär teknologi, och rättfärdigar detta genom att allt mer ta sin tillflykt till militaristisk ideologi.

## 8.

Alla dessa skäl innebär att vi i grunden endast stöder arbetarstaternas innehav av kärnvapen i strategiskt avskräckningssyfte, däremot stöder vi inte en ändlös upptrappning av tillverkning av taktiska och strategiska kärnvapen i dessa stater. Vi accepterar att det är nödvändigt med fortlöpande forskning och experiment för att förhindra att imperialisterna uppnår förstaslagsförmåga. Vår inställning till Sovjetunionens kärnvapen innefattar alltså följande krav:

- kollektiv och demokratisk kontroll över arbetarstaternas strategiska kärnvapen, gemensamt skött av arbetarna i dessa stater d v s utan monopol för den sovjetiska byråkratin
- omedelbara och genomgripande åtgärder för ensidig nedrustning av vissa kärnvapen
- avskräckningsförmågan ska finnas kvar - vilket skulle innebära ett stöd och en kraftig stimulans för massrörelserna mot krig och kärnkraft i de imperialistiska länderna
- kollektiv och demokratisk kontroll över arbetarnas strategiska kärnvapen, gemensamt skött av arbetarna i dessa stater, dvs utan monopol för den sovjetiska byråkratin
- offentlig arbetarkontroll över säkerhetsåtgärder och ekologi vid sovjetiska kärnkraftsanläggningar

Om dessa åtgärder kan genomföras (och då krävs en segerrik politisk revolution) skulle arbetarstaternas försvar inte försvagas, tvärtom skulle de innebära ett avgörande slag mot imperialisternas kapprustning och de skulle bidra att mobilisera miljoner människor mot imperialismens vanvettiga krigsförbrytelser.

## 9.

Vår häftiga kritik av den sovjetiska byråkratins politik, även på kärnkraftsområdet, betyder inte alls att vi sluter oss till den vetenskapligt felaktiga och politiskt oansvariga inställning som sätter likhetstecken mellan imperialismen och Sovjetunionen, ”två supermakter”. Tanken att den amerikanska imperialismen och Sovjetunionen tillsammans skulle bära ansvaret för kärnvapenkapprustningen och hotet om ett kärnvapenkrig i världsskala är formellt ologisk (hur är det med kinesiska, franska och brittiska kärnvapen?) och empiriskt oförsvarbar.

Det är imperialismen och ingen annan som har tagit initiativet till var och en av kapprustningens faser, inklusive den pågående, och det gäller även kärnvapenkapprustningen. Den sovjetiska byråkratin har bara besvarat hoten i tur och ordning. Det är imperialismen och ingen annan som har slagit in på kapprustningen på grund av ekonomiska, sociala och politiska intressen som är inbyggda i systemet. Ingenting i sovjetsamhället, inte heller byråkratins intressen av att försvara sina privilegier, driver in byråkratin på en sådan väg.

## 10.

Även om avskräckningsmetoden, tillsammans med massmotståndet mot kärnvapenvanvettet, under 35 år har bidragit till att förhindra ett kärnvapenkrig, skulle det vara en illusion att tro att ett sådant krig kan undvikas för all framtid enbart genom avskräckning. Kapprustningen och kärnvapenrustningen fortsätter och förvärras, och därmed ökar på sikt faran för att ett kärnvapenkrig ska utlösas, främst på grund av följande faktorer:

a) den ökade risken för att ett krig ska utlösas av en tillfällighet<sup>4</sup>

b) tillverkning av allt ”mindre” kärnvapen innebär större risk för att de verkligen används, eftersom man då kan hävda att de är mindre självmordsmässiga än de nuvarande kärnvapnen.

Redan i dag sprider imperialismens militära och politiska ledare tanken på ett ”begränsat” bruk av ”egentliga” kärnvapen, dvs ett begränsat kärnvapenkrig som då inte skulle leda till hela mänsklighetens utrotande. Vi måste visa på de omänskliga och barbariska följderna av sådana ”förutsägelser” (”bara” 200 miljoner döda, eller 500 miljoner, eller en miljard!) och samtidigt grundligt förkasta dess hypoteser som inte har någon vetenskaplig grund.

c) kapitalismens allt mer fördjupade kris och de skärpta klassmotsättningarna i de imperialistiska länderna som skulle kunna medföra en ny våg av starka politiska krafter i dessa länder av fascistisk, prefascistisk och halvfascistisk typ.

Om arbetarklassen skulle råka ut för ett förkrossande nederlag och bourgeoisin behöver öka utsagningsgraden kraftigt – dvs avskaffa det som finns kvar av massornas fri- och rättigheter – kan det tänkas att ledare av desperadotyp dyker upp igen på den politiska scenen. När sådana ledare väl har kommit till makten skulle de vara redo att utlösa ett kärnvapenkrig, även om de riskerar självmord för egen del och för resten av mänskligheten. Hitler skulle säkerligen ha använt kärnvapen, även på tyskt territorium, om han hade haft dem 1944-45.

Med andra ord: det finns inte en utan fyra felaktiga och oansvariga uppfattningar vad gäller riskerna för kärnvapenkrig som vi måste förkasta.

(1) Inställningen att ”proletariatet” eller det ”socialistiska lägret” (arbetarstaterna) eller vem det vara månne kan ”segra” i ett kärnvapenkrig i världsskala.

(2) Den uppfattning som säger att det räcker med massmobiliseringar för att hindra imperialismen att använda kärnvapen i ett partiellt kärnvapenkrig, i synnerhet mot pågående revolutioner i länder i tredje världen, där arbetarstaternas avskräckande kärnvapenmakt inte finns.

(3) Den uppfattning som säger att ett kärnvapenkrig inte kan utlösas av en slump på grund av politikernas (dvs ”förnuftiga” representanter för samhällskrafter som har intresse av att överleva) kontrollmyndighet över de militära systemen i båda lägren. Denna kontroll existerar. Den har en viss bromsande inverkan på marschen mot det världsomfattande kärnvapenkriget *under nuvarande omständigheter*. Men den innebär ingen total garanti eftersom de elektroniska försvarssystemen är så komplicerade och får allt kortare reaktionstid innan de ”brinner av”. *Redan i dag* är det alltså en väsentlig uppgift att kämpa mot all vidare utveckling av kärnvapen och för att de ska avskaffas helt och hållet.

(4) Illusionen att avskräckningseffekten kan fortsätta att verka på lång sikt, oberoende av den politiska och sociala utvecklingen i de imperialistiska länderna; dvs en vägran att inse att om den kapitalistiska krisen fördjupas kan irrationella och självmordsmässiga krafter av nazistisk typ (”hellre död än röd”) komma till makten, om arbetarklassen råkar ut för ett förkrossande nederlag.

## 11.

Av de skäl vi har räknat upp innebär inte de sovjetiska kärnvapnens avskräckningseffekt någon tillräcklig eller definitiv garanti mot den dödliga risken av ett världsomfattande kärnvapenkrig.

<sup>4</sup> Vad gäller riskerna för ett krig som utlöses av misstag, se Paul Brackens oroväckande bok *The Command and Control of Nuclear Forces*, Yale University Press, 1984.

På lång sikt kan risken inte undgås om imperialismen behåller makten i de imperialistiska fästena. Endast om proletariatet erövrar makten i dessa fästen kan man uppnå en nedrustning av kärnvapnen. Om arbetarklassen eller den organiserade arbetarrörelsen försvagas allvarligt i de imperialistiska länderna skulle det kunna innebära ett dödligt slag för kampen mot kärnvapenkrigets hot. Utanför proletariatet finns det ingen samhällskraft som på lång sikt är i stånd att hejda imperialismens självmordsfärd mot kärnvapenkriget. Nederlag och demoralisering inom Västerlandets arbetarklass skulle öppna vägen för mänsklighetens självmord genom kärnvapen.

## 12.

Framväxten av en mäktig, självständig rörelse i Västeuropa mot kärnvapen och för fred, en rörelse som under de senaste åren mobiliserat miljoner människor på gatorna – i flera europeiska länder har det rört sig om de största massmobiliseringarna i deras historia – innebär ett viktigt framsteg som revolutionära marxister entusiastiskt måste stödja, oberoende av de förvirrade ideologierna hos de ledare som vid vissa tillfällen och i vissa länder kan dyka upp och dominera rörelsen politiskt. I egenskap av materialister dömer vi inte en massrörelse främst efter ledarnas ideologier. Vi bedömer den framför allt efter den objektiva roll den fyller i samhället. Det betyder inte att ideologierna inte är viktiga eller att de inte kommer att få följder för händelsernas utveckling. Men det betyder att vi utgår från det faktum att fredsrörelsens globala inflytande på världsläget i det stora hela är progressivt. Objektivt sett slår den hårt mot imperialismen och kapitalismen, även om dess ledare och en stor del av medlemmarna ännu inte har uppnått antikapitalistiskt medvetande.

## 13.

Den självständiga fredsrörelsen i Västeuropa är en sund reaktion från stora människomassor mot den nya fasen i kapprustningarna, och speciellt kapprustningen med kärnvapen som imperialismen har utlöst. Den representerar en rent fysisk motvilja inför kärnvapenkrig som kommer av skräck för den fysiska förintelsen. Den visar på så sätt upp ett instinktivt ifrågasättande av traditionella borgerliga institutioner och ”värden”, vilket fördjupar den sociala krisen. Samtidigt uttrycker den den traditionella organiserade arbetarrörelsens misslyckande med att själv ta hand om den starkt progressiva masskampen mot kriget. Kombinationen av dessa båda faktorer har öppnat ett stort politiskt utrymme för en självständig massrörelse för fred i form av en koalition, en enhetsfront mellan olika politiska och sociala krafter.

Massornas elementära reaktion mot kriget, som bygger på självbevaringsdrift, har ingenting att göra med ”europeisk nationalism” (en europeisk nationalism skulle bestå i att man accepterade europeiska kärnvapen i stället för NATOs, vilket skulle vara djupt reaktionärt. Men den linjen är i dag svag inom massrörelsen mot kriget). Trots att kampen mot kärnvapen i Europa givetvis är otillräcklig när det gäller att förhindra ett *världsomfattande* kärnvapenkrig, så bidrar den naturligtvis till denna kamp, och skadar den inte på något vis. Det är ytterligare ett skäl för att revolutionära marxister bör stödja och bygga denna rörelse *kring de viktiga ensidiga nedrustningskraven*: Nej till Pershings! Nej till Cruises! Nej till vilka missiler det än blir fråga om i ett visst land (vad de än har för ursprung och vem som än kontrollerar dem, USA, NATO eller det egna landet)! Nej till NATO-baserna! Lämna NATO! (i de länder som är medlemmar). Nej till NATO! (i de länder som inte är medlemmar). När individer och tendenser som inte har framträtt ur arbetarrörelsen accepterar dessa ensidiga krav och massornas mobiliserings- och kampmetoder för att uppnå dem, då försvagar de objektivt sett kapitalismen, vilka frågor de än är oklara på för övrigt.

**14.**

Av detta skäl, och med tanke på den stora vikt frågan om kärnvapenkriget har för mänsklighetens framtid, stöder vi antikrigsrörelsen mot NATO även om den förblir en enfrågerörelse – d v s en rörelse som koncentrerar sig på de viktigaste kraven mot imperialisternas kapprustning, – beroende på den speciella situationen i varje imperialistiskt land och massrörelsernas konkreta uttryck – och detta även om den inte för fram några förslag om alla andra politiska och sociala problem som står på dagordningen för den internationella klasskampen. Konkret innebär detta att vi fortsätter att delta i dessa rörelser och att gå i spetsen för deras uppbygge, även om de fortsätter att vara enfrågerörelser. Det betyder inte att vi avhåller oss från att resa andra frågor i rörelserna, t ex imperialismens grundläggande ansvar i kapprustningens nuvarande fas (mot ideologin om ”två supermakter”), nödvändigheten av att kombinera kampen mot kärnvapen med kampen mot imperialismens ”lokala” kontrarevolutionära krig (i Centralamerika, Mellanöstern, Centralafrika m m), nödvändigheten av att kombinera kampen mot rustningarna med kampen mot nedskärningarna o s v...

Men vi för inte fram dessa frågor på ett ultimativt sätt, så att vi kräver att de måste ingå i fredsrörelsens (eller arbetarrörelsens) plattform för att vi ska delta. Vi agerar inte splittrande för att försöka dela upp rörelsen kring programmatiska frågor som handlar om klasskampspolitik i allmänhet. Vi stöder obetingat tanken på en stor fredsrörelsen och ställer bara två villkor: att det inte får finnas några hinder för massmobiliseringen kring ensidiga krav, och att rörelsens interna demokrati och öppna karaktär bibehålles.

Att på detta sätt stödja fredsrörelsen, även såsom massrörelse centrerad på några få målsättningar, kan rättfärdigas från klasspolitikens synpunkt eftersom en mäktig massrörelse mot krig med ensidiga krav i de imperialistiska länderna objektivt försvagar imperialismen, dess militära styrka och dess krigsplaner. Om rörelsen försvagas, vilka de ideologiska förevändningarna än är, betyder det att imperialismen förstärks. Vårt ingripande är framför allt politiskt och samhälleligt, inte ideologiskt. Vi vill konkret förändra styrkeförhållandena på imperialismens bekostnad. Att offra dessa politiska mål av ideologiska ”renhets-skäl”, det är att objektivt sett försvaga arbetarklassen och arbetarstaterna.

**15.**

I kampen för ensidiga kärnvapenedrustningar i Västeuropa hävdar vi att det är nödvändigt att använda de bredaste typerna av självständiga och direkta massaktioner: massmobiliseringar, massivt bruk av metoder för civil ohörsamhet, ickevåldsblockader vid missilbaserna, symboliska strejker, arbetsplatsaktioner av alla slag, också förberedelser för generalstrejk. Om sådana taktiska metoder ska lyckas är det nödvändigt att den organiserade arbetarrörelsen, speciellt fackföreningarna, medvetet och i allt högre grad ingriper i fredsrörelsen. En av de viktigaste axlarna i vårt ingripande i fredsrörelsen består följaktligen i en strävan att systematiskt styra den gentemot arbetarklassen och den organiserade arbetarrörelsen. På samma sätt för vi en systematisk kampanj inom fackföreningarna och hela den organiserade arbetarrörelsen för ett aktivt stöd och en systematisk integrering i fredsrörelsen. Men samtidigt försvarar vi fredsrörelsens oberoende som organisation gentemot socialdemokratin och kommunistpartierna i egenskap av partier. Om rörelsen på något sätt underordnar sig dessa partier och deras ledningar kan detta endast leda till att de aktiva massaktionerna mot den imperialistiska kapprustningen omedelbart försvagas.

**16.**

Vi stöder fredsrörelsen när den för fram politiska förslag som t ex folkomröstning om utplaceringar av missiler i ett land eller t o m en region eller en stad, eller att kommunstyren som är vänsterdominerade eller pacifistiska förklarar en stad eller en region för kärnvapenfri zon, och



alla initiativ över huvud taget som bidrar till att dramatisera kärnvapenfaran och öka de stora massornas avsky för kärnvapen. Trots att vi t o m stöder parlamentariska initiativ och ingripanden i valrörelser som går i denna riktning motsätter vi oss alla tendenser inom freds rörelsen som leder till att man avlägsnar sig från massaktioner och massmobiliseringar som viktigaste kampmetod. Huvudfrågan måste vara att lägga kärnvapnens öde – mänsklighetens öde – i massornas händer, och att ta ansvaret från kapitalistklassen, dess stater, politiker och agenter inom arbetarrörelsen.

## 17.

Av samma skäl motsätter vi oss bestämt taktiska förändringar inom antikrigsrörelsen som skulle bestå i att man ersätter kampen för ensidig nedrustning med en gradvis nedrustning inom ”båda blocken”. Eftersom det är omöjligt att ”tvinga fram” en partiell nedrustning i Sovjetunionen genom massmobiliseringar i Västerlandet innebär en sådan inriktning endast att man överger massaktioner för förhandlingar mellan regeringar, för att inte nämna övriga politiska följder. Erfarenheten visar att sådana överenskommelser i bästa fall leder till en ”reglerad” och ”kontrollerad” kärnvapenkapprustning, aldrig till en gradvis nedrustning. En kontrollerad kapprustning kan inte förhindra kärnvapenkrig på längre sikt. Varje taktik som undergräver den direkta massaktionen och det systematiska höjandet av antikärnkraftsmedvetandet – ett medvetande om kärnvapenkapprustningens självmordsmässiga natur, i alla former – innebär ett förkrossande slag för freds rörelsen och ökar objektivt sett faran för kärnvapenkrig.

## 18.

Vi förkastar också obönhörligt alla argument som hävdar att ett ifrågasättande av den militära, politiska och sociala ”jämvikten” i Europa eller världen – d v s ifrågasättande av *status quo* – skulle skynda på marschen mot ett utlösande av kärnvapenkrig. Kärnvapenkapprustning är inte en följd av att kapitalismen ifrågasätts. Den är en produkt av själva kapitalismen. Varje försvagning av kapitalismen i Europa eller i andra områden, speciellt genom proletariats och dess allierades massrörelser, ökar chanserna att undvika kärnvapenkrig genom att kapitalismen störtas innan det är för sent. Historiskt sett ökar inte revolutionerna risken för kärnvapenkrig, de är tvärtom det enda sättet att definitivt eliminera dem. Att försvara *status quo* genom att befästa kapitalismen gör kärnvapenkriget allt mera troligt på längre sikt.

## 19.

På samma sätt måste man förkasta alla argument som hävdar att eftersom de europeiska imperialistmakterna, eller andra kapitalistiska stater, innehar kärnvapen, eller att eftersom de europeiska borgarklasserna förstärker sina konventionella försvar, så bidrar de till en ”jämvikt i världsskala”, och minskar därigenom risken för kärnvapenkrig. Det är raka motsatsen till sanningen.

Varje ökning av dagens kärnvapenarsenal ökar krigsfaran i stället för att minska den. Vi motsätter oss allt sådant. Alla kärnvapen som disponeras av borgerliga stater kan bli självmordsvapen för mänskligheten. Alla dessa vapen ökar bourgeoisins kontrarevolutionära potential. Alla konventionella vapen i den borgerliga statens händer ökar dess repressiva förmåga gentemot massorna i det egna landet och folken i beroende och halvkoloniala länder. Mer än någonsin gäller den enda regeln för arbetarklassen i det kapitalistiska Europa: huvudfienden finns i vårt eget land! Inte en man, inte ett öre till ”vår egen” borgerliga armé!

Det franska socialistpartiets och kommunistpartiets skamliga kapitulation inför de ”nationella” franska avskräckande kärnvapnen har lett till att den franska arbetarklassen är politiskt

avväpnad inför kärnvapenfaran – i Frankrike är massrörelsen för fred den svagaste i alla kapitalistiska länder i Europa.

Om man accepterar någon form av förstärkning av de borgerliga arméerna i Europa – även om det handlar om konventionella vapen – då följer av detta att den europeiska borgerligheten skulle på något sätt vara mindre reaktionär, mindre imperialistisk, än den amerikanska. En sådan inställning får oundvikligen följder både på ekonomiska och politiska nivåer. Logiskt sett leder det till att man försvarar den europeiska borgerlighetens konkurrensförmåga gentemot USA-imperialismen, d v s då får man acceptera åtstramningspolitiken, då får man ersätta arbetarklassens internationella solidaritet gentemot kapitalet med varje europeisk arbetarklass' solidaritet med de egna arbetsgivarna. En sådan inriktning splittrar och förvirrar arbetarklassen och försvagar avsevärt dess förmåga till politisk massmobilisering, också vad gäller kampen mot krig och militarism. En sådan inriktning bidrar inte det minsta till att minska krigsupptrappningen och krigsfaran, tvärtom ökar den risken för krig.

Framväxten av en oberoende fredsrörelse i Östeuropa i direkt samband med den starka utvecklingen av fredsrörelsen i Västeuropa är en mäktig hjälp till kampen mot imperialismens militaristiska linje. För det första betyder denna oberoende fredsrörelse att massornas politiska intresse och aktiviteter får ett uppsving i dessa länder, speciellt bland ungdomen. Genom att gradvis överbrygga massornas politiska och organisationsmässiga sönderfall bidrar rörelsen till att denna process kan mogna som kan leda till en antibyråkratisk politisk revolution i dessa länder, vilket skulle rikta ett fördömande slag mot imperialismen och den internationella kapitalismen och innebära ett fantastiskt uppsving för den socialistiska revolutionen i de kapitalistiska länderna, alltså ett avgörande bidrag till segern över kärnvapenkrigets hot.

Dessutom bidrar den självständiga fredsrörelsen i Östeuropa objektivt sett till antikrigsrörelsen i Västeuropa, eftersom den tar luften ur bourgeoisins och dess allierades kampanj som påstår att antikrigsrörelsen står i Kremls sold eller är ”objektivt sett” allierad med Kreml.

Det är därför Fjärde Internationalen helt och fullt stöder framväxten av dessa oberoende fredsrörelser i Öst och Väst, och kämpar inom rörelserna i Väst för att de offentligt och obetingat ska försvara sina allierade i Öst mot alla former av byråkratiskt förtryck och diskriminering. Fredskämparna i Östeuropa måste ha fullständiga fri- och rättigheter att organisera sig, att demonstrera, att trycka, publicera och uttrycka sina idéer utan någon censur! Nej till yrkesförbud av politiska skäl både i Ost och Väst! Det faktum att kommunistpartierna i dag, till skillnad från 50- och 60-talen, till stor del har förlorat kontrollen över massrörelserna för fred i Västeuropa måste bli ett mäktigt vapen till försvar för demokratiska rättigheter åt den självständiga fredsrörelsen i Östeuropa, d v s demokratiska rättigheter för breda massor i dessa länder. Man bör utöva påtryckningar på kommunistpartierna och se till att de betalar priset för sin rätt – som vi försvarar – att fritt delta i Västeuropas fredsrörelse på enhetsfrontsbasis, för att förmå dem att försvara samma rätt för den självständiga fredsrörelsen i Ost: rätten att kunna agera fritt och lagligt.

## 20.

Av alla dessa skäl stöder vi den demokratiska rättigheten för den självständiga antikrigsrörelsen i Östeuropa att föra fram alla krav de anser nödvändiga för kampen mot militarism och för nedrustning. Vi stöder det särskilda kravet på ensidig kärnvapenedrustning i Östeuropa, vilket inte betyder att Sovjets avskräckande strategiska kärnvapen skulle försvinna. Vi stöder kravet på en kärnvapenfri zon från Portugal till Polen, liksom parollen om förbud mot installering av kärnvapen i alla länder i Östeuropa. Samtidigt försvarar vi kraftfullt inom de östeuropeiska självständiga fredsrörelserna den tonvikt som Västeuropas fredsrörelse lägger på ensidig nedrustning i de kapitalistiska länderna, liksom vi också kämpar för stöd och soli-

daritet med de revolutionära befrielseörelserna i Centralamerika, Mellanöstern, södra Afrika etc. En segerrik politisk revolution i en arbetarstat i Östeuropa borde genast proklamera ensidig kärnvapenedrustning i det egna landet och uppmana arbetarna i alla kapitalistiska europeiska länder, USA och Kanada att följa deras exempel. Om en segerrik politisk revolution ensidigt nedrustar kärnvapen och biologiska och kemiska vapen skulle detta vara det mest effektiva sättet att trygga det egna försvaret både mot imperialistisk aggression och militära interventionsförsök från den sovjetiska byråkratin, eftersom det skulle skapa en väldig sympativåg gentemot denna revolution över hela världen, också i Sovjetunionen och i den sovjetiska armén.

## 21.

I Västeuropa har fredsrörelsen redan uppnått viktiga kortsiktiga politiska resultat. Den har höjt antikrigsmedvetandet hos breda massor. Den har rest nya politiska hinder av vikt för en ökad kapprustning. Den har försenat utplacandet av nya imperialistiska vapen i Västeuropa (Holland, Belgien, operation "Hard Rock"). Den har förstärkt de tendenser inom de reformistiska masspartierna som tar avstånd från att inrätta sig i imperialismens led. Den har ökat splittringen inom bourgeoisin.

Men den har inte kunnat hindra NATO och de borgerliga staterna i Europa att vidta de konkreta upprustningsåtgärder (kärnvapen inräknade) som hela världsläget tvingar dem till (Imperialismens kontraoffensiv i världsskala sedan 1979, inom ramen för världskrisen). En massrörelse för fred som är inriktad på ett enda mål kan inte på egen hand uppnå något annat än sådana begränsade resultat. Det är omöjligt att tvinga fram en *verklig*, fullständig kärnvapenedrustning – eller viktiga steg i den riktningen – från den imperialistiska bourgeoisin, utan att förlama den borgerliga staten, d v s störta den. Det är utopiskt att tro att en härskande klass som fortfarande är rik, mäktig och självsäker skulle kunna upphöra att försvara sin klassbaserade makt med alla tillgängliga medel. Alla historiska erfarenheter och analysen av det samtidiga skeendet motsäger detta.

Sådana illusioner avlägsnar arbetarklassen och andra samhällskrafter som vill sätta stopp för den självmordsmässiga kärnvapenkapprustning från den enda globala målsättning som skulle kunna leda till detta: ett allt starkare ifrågasättande av den borgerliga statens makt som leder till att den störtas.

Det är därför Fjärde Internationalens medlemmar fortsätter att utveckla antikapitalistiska perspektiv och socialistisk propaganda inom Västeuropas fredsrörelse utan att sätta dem i motsättning till kampens konkreta och praktiska åtgärder och målsättningar gentemot kärnvapnen. På det sättet bidrar de till att skydda fredsrörelsen från den splittring och demoralisering som hotar den när det blir uppenbart att kapprustningen fortsätter och kommer att göra det i framtiden trots fredsrörelsens ansträngningar och tillväxt.

## 22.

Den europeiska socialdemokratin kunde inte spela någon nyckelroll vid framväxten av massrörelserna för fred i Västeuropa eftersom den har historiska band med ideologier och politiska uppfattningar om "nationellt försvar" inom den borgerliga staten åtminstone sedan 1914, vid omröstningen om militärbudgetarna, klassarbetet och deltagandet i regeringarna, vilket alltsammans är oupplösligt förbundet med uppbygget av de borgerliga arméerna. Dessutom var socialdemokratin till allra största delen – förutom några vänsterminoriteter – nära allierad med det kalla krigets politik sedan slutet av andra världskriget. Man stödde Atlantpakten, NATO och den imperialistiska upprustningen i allmänhet gentemot Sovjetunionen och övriga arbetarstater.

Framväxten av en mäktig massrörelse för fred tog socialdemokraterna på sängen men kunde inte undgå att utöva ett visst inflytande i deras led, om inte annat så av valtaktiska skäl. I flera västeuropeiska länder har alltså socialdemokraterna försökt anpassa sig till de starka antikrigsstämningarna bland massorna och försökt göra eftergifter för vissa konkreta krav från antikrigskoalitionerna.

Icke desto mindre är Västeuropas socialdemokrati fortfarande lierad med den borgerliga staten och den borgerliga armén, på grund av själva sin natur, och speciellt dess ledande skikts samhällseliga karaktär. Den kan inte manövrera bortom vissa gränser i sina försök att ”integrera” antikrigsrörelsen. Så länge denna rörelse förblir en massrörelse och inriktar sig på aktioner, kommer den att förbli politiskt oberoende av socialdemokratin och fortsätta att orsaka allt större differentieringar inom reformisternas led, samtidigt som rörelsen själv kommer att utsättas för ”realpolitiska” påtryckningar som driver den att konjunkturellt anpassa sig till den parlamentariska socialdemokratin och till valtaktiska målsättningar.

### 23.

Kommunistpartierna i det kapitalistiska Europa kontrollerade i stor utsträckning den antikrigsrörelse som uppstod på 50-talet – utom CND (*Campaign for Nuclear Disarmament/Kampanjen för kärnvapennedrustning*) i Storbritannien – på grund av sin dominerande ställning i den kämpande arbetarrörelsen, de initiativ de tog under Korea-kriget och till Stockholmsappellen och i allmänhet den roll de spelade för massorna när det gäller avslöjandet av kärnvapenkapprustningen som hade initierats av USA-imperialismen. Men denna hegemoni undergrävdes i fortsättningen på grund av:

- a) att den sovjetiska byråkratins utrikespolitik alltmer misskrediterades efter de militära interventionerna mot den ungerska revolutionen 1956, i Tjeckoslovakien 1968, i Afghanistan etc
- b) att kommunistpartiernas ställning inom den organiserade arbetarklassen gradvis försvagades i många europeiska länder
- c) att det så småningom uppstod krafter oberoende av kommunistpartierna som i Europa började ta avgörande initiativ i kampen mot kriget i Algeriet, Indokina, Centralamerika och andra kontrarevolutionära, imperialistiska krig
- d) att arbetarrörelsen och politiskt oppositionella massrörelser tenderade att omgrupperas, i och med uppkomsten av nya krafter som var oberoende av socialdemokratin, stalinismen och eurokommunismen, i Europa och internationellt sett
- e) att kommunistpartierna – möjligen med undantag för Italien – inte utövar någon kontroll av hegemonytyp över antikrigsrörelsen i Västeuropa. De tvingas verka som en av de ingående strömningarna i en bred enhetsfrontskoalition, även om de fortfarande har politisk tyngd i många länder

### 24.

Fjärde Internationalens anhängare deltar i massrörelsen för fred och strävar efter att vara främst i att bygga den, med perspektivet av massmobiliseringar för ensidiga mål. De försvarar dess demokratiska och öppna karaktär, dess oberoende av bourgeoisin, dess proletära inriktning och dess enhet. Med tonvikt på behovet av solidaritet med de oberoende fredsrörelserna i Östeuropa söker de på detta sätt att bygga breda vänsterallianser med andra krafter, revolutionära och centristiska, både inom och utom arbetarrörelsens massorganisationer som agerar utifrån en liknande plattform. Antikrigsrörelsen i Europa har en sådan bredd och tyngd att ett politiskt och organisatoriskt och effektivt ingripande från revolutionära marxisters sida, i linje med det vi här har sagt, nära förbundet med objektiva behov och progressiva målsättningar hos majoriteten av rörelsens medlemmar, samtidigt kommer att ge ett viktigt bidrag i upp-

bygget av Fjärde Internationalens nationella sektioner. Sektionernas ledningar bör betrakta våra medlemmars och sympatisörers deltagande i antikrigsrörelsen som en nyckeluppgift i partibygget i det kapitalistiska Europa.

1 januari 1985

Översättning från franska (ur *Quatrième Internationale*, nr 16, 1985): *Gunvor Karlström*